

Kommunal- og
distriksdepartementet
Postboks 8112 Dep
0030 OSLO

Vår ref.
25/1231 - 3

Deres ref

Dato
31.10.2025

Høringssvar: Rapport om Sametingets rettslige stilling

Likestillings- og diskrimineringsombudet viser til departementets brev av 12.05.25 der *Rapport om Sametingets rettslige rammevilkår* er sendt på høring.

Vi finner det ikke innenfor vårt mandat å ta stilling til de to modellene som er skissert, og støtter at Sametingets eget syn må være tungtveiende for valg av løsning, jfr. punkt 5.2 i rapporten. Vi vil kun gi en kommentar til ett av forslagene fra arbeidsgruppen, som gjelder et tillegg i Grunnloven § 108. Dette gjør vi i hovedsak basert på vår rolle som nasjonal tilsynsmyndighet for FNs rasediskriminerings-konvensjon (ICERD).

Ombudet støtter arbeidsgruppens forslag om et nytt andre ledd i Grunnloven § 108 med følgende ordlyd: "*Det samiske folket har rett til å fremja interessene til samane ved eit eige ting valt av og for samane.*"

ICERD nevner ikke spesifikt at staten skal sørge for et eget parlamentarisk organ for urfolk, men etter ombudets oppfatning vil et slik grunnlovstillegg være i samsvar med konvensjonen og fremme konvensjonens formål i henhold til artikkel 1, punkt 1 og 4. Artikkel 1 handler om å sikre menneskerettighetene og grunnleggende friheter på det politiske,

Likestillings- og diskrimineringsombudet | Mariboeg gate 13 | Pb 9297 Grønland, 0134
Oslo

Tlf. (+47) 23 15 73 00 | E-post: post@ldo.no | www.ldo.no | org. nr. 988 681 873

økonomiske, sosiale, kulturelle og alle andre områder av det offentlige liv. Her er det relevant å særlig se hen til FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter Art. 1 om retten til selvbestemmelse og FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter Art. 1 om det samme.

Artikkel 4 i ICERD påpeker at særlige tiltak kan være nødvendig for å sikre at grupper eller individer kan nyte og utøve menneskerettighetene og de grunnleggende friheter. Det tas forbehold om at tiltakene ikke fører til opprettholdelse av særlige rettigheter for forskjellige rasegrupper (konvensjonens ordlyd), og at de ikke vedvarer etter at målene for tiltakene er oppnådd.

Urfolk har de samme menneskerettigheter som andre, og har samtidig rettigheter som urfolk, blant annet etter FNs erklæring om urfolksrettigheter og ILO-konvensjonen nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater.

FNs ekspertkomite på ICERD har utgitt en generell anbefaling til stater som har tilsluttet seg konvensjonen om hvordan den skal forstås opp mot urfolk. Komiteen påpeker at urfolk i mange regioner i verden har blitt diskriminert og fratatt sine menneskerettigheter og grunnleggende friheter, og at dette fortsatt pågår. Den anmoder stater om å blant annet sikre at urfolk har like rettigheter når det kommer til effektiv deltakelse i det offentlige liv og at beslutninger som direkte berører deres rettigheter ikke tas uten deres informerte samtykke.¹ Både CERD-komiteen og andre menneskerettighetskomiteer i FN har uttrykt bekymring for at den norske staten ikke i tilstrekkelig grad klarer å oppfylle ulike menneskerettigheter til den samiske befolkningen og har også gitt anbefalinger til hvordan dette kan forbedres.² Det er også relevant å se hen til Høyesterettsdommen i Fosen-saken, der konklusjonen var at staten har handlet i strid med Art. 27 i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter.

På bakgrunn av denne gjennomgangen finner ombudet det riktig å støtte at Grunnloven får et tillegg som sikrer et uavhengig folkevalgt organ for

¹https://www.eods.eu/library/UN_International%20Convention%20on%20the%20Elimination%20of%20Racial%20Discrimination_General%20recommendation%2023_1997_EN.pdf

² Vi viser bl. a. til Nasjonal institusjon for menneskerettigheter sin *Human Right Tracker* for ulike FN-komiteers anbefalinger: <https://www.nhri.no/en/recommendations/>

og av det samiske folk. Dette er viktig for å ivareta selvbestemmelse. Et uavhengig Sameting vil også bidra til å fremme de menneskerettslige interessene til den samiske befolkningen i Norge

Vennlig hilsen

Bjørn Erik Thon

Likestillings- og diskrimineringsombud Mariette Lobo
fagdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent, og gyldig uten signatur.